

KATARZYNA WYRWAS

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Dlaczego opowiadanie w rozmowie potocznej to nie monolog?

1. Rys psychologiczny

Narracja jest uważana za procedurę scalania wiedzy za pomocą języka, jest cenną ze względów komunikacyjnych umiejętnością, typową dla rodzaju ludzkiego. Współczesna psychologia społeczno-poznawcza dowodzi, że ludzka wiedza potoczna jest ujmowana w formie struktur narracyjnych i w tej również formie magazynowana w umyśle¹. Wedle tej koncepcji dwa ważne poznawczo procesy: porządkowanie doświadczeń i proces odwrotny, czyli ich odtwarzanie w formie opowiadania, realizują tę samą strukturę. Skoro rzeczywistość to ciąg zdarzeń, przetwarzamy je więc w przyczynowo-skutkowe schematy i tak zapamiętujemy, by w odpowiednim momencie odtworzyć. Przekazywanie wiedzy w formie narracji jest naturalne dla człowieka zdrowego, bywa zaś zaburzone lub niemożliwe, jeśli mózg jest uszkodzony i nie pracuje prawidłowo². Człowiek uczy się opowiadać jako dziecko, wraz z nabywaniem kompetencji językowej nabywa też i udoskonala kompetencję narracyjną, co potwierdzają prowadzone od wielu lat badania psychologów rozwojowych³.

¹ J. Trzebiński, *Narracyjne formy wiedzy potocznej*, Poznań 1992; *Narracja jako sposób rozumienia świata*, red. J. Trzebiński, Gdańsk 2002.

² Por. T. Woźniak, *Narracja w schizofrenii*, Lublin 2005.

³ Por. G.W. Shugar, *Dyskurs dziecięcy. Rozwój w ramach struktur społecznych*, Warszawa 1995; B. Bokus, *Konstruowanie tekstu narracyjnego jako wspólne osiągnięcie dyskursu dziecko — dorosły (studium nad twórczym użyciem języka przez dziecko w roli narratora)*, [w:] *Twórczość dziecka w sytuacji zabawowo-zadaniowej*, red. G.W. Shugar, B. Bokus, Wrocław 1988, s. 19–50; B. Bokus, *Tworzenie opowiadań przez dzieci. O linii i polu narracji*, Kielce 1991.

2. Jak dziecko uczy się opowiadać?

Nabywanie kompetencji narracyjnej obserwować można już u dwuipółlatków. Proces ten rozpoczyna się etapem współtworzenia tekstów opowiadań w interakcji z osobą dorosłą. Na tym etapie rozwoju opowiadania dziecięcego nie można analizować jako monologu, jako nieprzerwanego ciągu, ale jako układ dialogowy pomiędzy dzieckiem a dorosłym, ich wspólne osiągnięcie⁴. Analiza dziecięcych opowieści o oglądanych obrazkach pokazuje, że opowiada wprowadza dziecko, ale współnarratorem i organizatorem sytuacji opowiadania jest równocześnie dorosły słuchacz, pomagający dziecku zrozumieć cel narracji i początkowo wyręczający je w tworzeniu opowiadania:

MATKA: Zobacz, Gabrysiu, ptaszki siedzą gdzie?

DZIECKO: W gniaździe.

MATKA: Tutaj pilnuje ich ma-

DZIECKO: -ma.

MATKA: Mama. Mamusia, co zrobiła? Mamusia ptaszek po-

DZIECKO: -leciała.

MATKA: I kto przyszedł do nich?

DZIECKO: Kotek.

MATKA: Ptaszki zostały same, tak? I co ten kotek zrobił? Popatrz dalej.

DZIECKO: Usiadł.

MATKA: Tutaj.

DZIECKO: Wysiadł na dziewo.

MATKA: Mhm. Co chciał zrobić? Przyjrzyj się.

DZIECKO: Cio chciał zjobić?

MATKA: No, zjeść na przykład ptaszki albo coś. Na całe szczęście kto mu przeszkodził?

DZIECKO: Psiak.

MATKA: Psiak. Co zrobił ten psiak?

DZIECKO: Ugryś ogon.

MATKA: Tak! I kotek [...].

DZIECKO: Kotek uciekł⁵.

Współreferowanie polega więc na tym, że dorosły współnarrator prowadzi opowiadanie, porządkuje strukturę narracji poprzez zadawanie pytań o boha-

⁴ B. Bokus, *Konstruowanie...*

⁵ Jako ilustracja przykładowa służą opowiadania z pracy A. Dudzik, *Struktura opowiadań tworzonych przez dzieci dwuipół- i trzyletnie w interakcji z dorosłym*, „LingVaria” III, 2008, nr 1 (5), s. 239–240.

terów, o ich aktywność i motywację. Współreferująca osoba dorosła dba także o spójność strukturalną, czasową i/lub przyczynową opowiadania.

Starsze o rok dzieci tworzą już opowiadania samodzielnie, bez porządkującej roli dorosłego:

DZIECKO: Tutaj, mama ma, pilnuje kaciek, bo [...] tata polecał po ziwienie.

BADAJĄCY: Mhm.

DZIECKO: Tutaj mama leci zia tatą. A tutaj kotek idzie [i--] i widzi dziewo. A tutaj kot się patsi jak i widzi gniazdo pisklątek. A tutaj kot chce wejść na dziewo i żjeść pisklątka.

BADAJĄCY: Mhm.

DZIECKO: A tutaj kot [się--zie--] juś ma pisklątka [i--] i wołają. A pieś [tsi--] tsima [ma--] buzią mocno kota zia ogon.

BADAJĄCY: Masz rację.

DZIECKO: A kot biegnie. A [psi--] pieś zia nim biegnie!

BADAJĄCY: Mhm. I co, stało się coś tym pisklaczkom?

DZIECKO: Nie [bo--bo--], bo pieś go wyciągnął [i--] i spadł w dół.

BADAJĄCY: No właśnie. Pies chyba uratował je, tak?

DZIECKO: No⁶.

Jak widać, w interakcji z trzyipółlatkiem rola dorosłego sprowadza się tylko do sygnalizowania zainteresowania oraz podtrzymywania kontaktu za pomocą środków językowych pełniących funkcję fatyczną. Dorosły nie musi już narzucać porządku chronologicznego ani naprowadzać starszego dziecka na trop relacji przyczynowo-skutkowej. Przerywa tok opowiadania dziecka, by zwrócić uwagę na niekompletność struktury, brak zakończenia akcji. Dzieci starają się naśladować sposób opowiadania obserwowany u dorosłych, dzięki nim poznają też bajki i inne utwory narracyjne. Z wiekiem stają się coraz bardziej kompetentnymi narratorami.

3. Opowiadanie w rozmowie⁷

Potoczne opowiadania, w których przekazujemy sobie codzienne doświadczenia, nie są zawieszane w próżni, ich naturalnym środowiskiem jest rozmowa, czyli wymiana wypowiedzi dwu lub większej liczby osób. Aby opowiadanie mogło się rozwinąć, wymiana ról nadawczo-odbiorczych musi zostać zawieszona,

⁶ *Ibidem*, s. 240–241.

⁷ Część uwag zamieszczonych w tym fragmencie pochodzi z mojej wcześniejszej pracy — zob. K. Depta, *Aktywność słuchacza wobec narracji mówionej*, „Język Polski” LXXVII, 1997, z. 4–5, s. 276–286.

a jeden z rozmówców musi przejąć rolę dominującą nad pozostałymi interlokutorami. Narracja potoczna jest jednak wypowiedzią wchodzącą w skład rozmowy i dlatego rzadko bywa monologiem wygłaszanym dla biernego słuchacza, zwykle zaś staje się tekstem współtworzonym przez rozmówców, choć przy dominującej roli narratora. Współtworzenie opowiadania zależy więc w dużej mierze od aktywności słuchacza i poziomu jego wiedzy.

W toku narracji potocznej zaobserwować można pytania o szczegóły zdarzenia, o lokalizację wydarzeń, o bohaterów. Pytania słuchacza mają inicjować wyjaśnienie lub sprowokować narratora do bardziej szczegółowego przedstawienia zdarzenia, na przykład:

K: i fszeet / ii / ym / chyba to samoobsługa była wzięła kilka tych buteleczek i idzie do kasy / ni ji chce za to jusz chce za to 'płacić / a tu podchodzi / do niego / osoba ktura 'opserwowała

W: przepraszam to w Bułgarii było czy gdzie?⁸

Interlokutorzy pytają o sens i cel działań, o ciąg dalszy opowiadania, przypominając zbaczającemu z tematu nadawcy o konieczności kontynuowania narracji, na przykład:

[...] bo jak pierwszy raz od pół roku / nie miałam biletu / pierwszy raz normalnie / z moim szczęściem / ale nie złapią cię na pewno nie sprawdzają przecież w ósemkach / drugi przystanek na Mecu a tam facet stoi / stanął sobie z przodu pokazuje / a ja tak się zaczęłam trząść / jak się zdenerwowałam normalnie / okazało się że Olka też nie ma biletu bo ona / bo ona była na tych feriach i jej mama nie kupiła tego miesięcznego / i / a później już nie było / i my takie wiesz siedzimy / ja byłam taka roztrzęsiona że Jezu

B: no i co (?)

J: mówię że legitymacji zapomniałam i wszystkiego / i się tak na niego patrzyłam [...] ⁹.

W cytowanym wyżej fragmencie opowiadania po dłuższej dygresji oraz dodaniu elementów opisowych, które mają stanowić próbę powrotu do przerwanego toku opowiadania, lecz szybko przeradzają się w opis stanu emocjonalnego narratorki, pada pytanie zniecierpliwionego i zaciekawionego słuchacza, który chce wiedzieć, co stało się dalej, jak skończyła się ta historia. Aby zaspokoić ciekawość rozmówcy, narratorka w odpowiedzi podaje pewną porcję informacji, niebędącą jednak rozwiązaniem akcji, następnie zaś powraca do opisu swego stanu emocjonalnego i reakcji organizmu na stres wywołany przebiegiem zdarzeń. Dopiero

⁸ *Teksty języka mówionego miast Górnego Śląska i Zagłębia*, red. W. Lubaś, t. 2, cz. 2, Katowice 1980, s. 132.

⁹ Cytaty nieoznaczone pochodzą z nagrań własnych autorki.

po zaspokojeniu potrzeby ekspresji mówiąca kontynuuje opowieść w porządku chronologicznym.

Wkład słuchacza w tworzenie tekstu polega także na wtrącaniu dopowiedzeń i sprecyzowań. Często słuchacz dopowiada słowa, których nie może sobie przypomnieć narrator (albo uprzedza go), na przykład:

K: [...] podchodzę jakaś czarna kobieta no jak zobaczę czarna kobieta to od razu wiadomo

B: Rumunka

B: [...] u mnie przyszedł do pracy i kawę zrobiłam / Basia ciasto takie kupiła i / proszę ciebie / a on z tej torebeczki książeczkę

T: książkę

B: taką sobie wziął malutką że mu się tam zmieściła [...]

Niekiedy słuchacz stara się uściślić wypowiedź narratora, aby stała się ona jaśniejsza, bardziej wyrazista, jednoznaczna w odbiorze, na przykład:

W: [...] a ten panie jak skoczył na niego wie pan tego chłopaka dosyć się ten chłopak bronił no bo to jusz no chłopak ja tag muwie chłopak no ale to był człowiek prawda ktury jusz miał po osiemnaście dziewiętnaście lat

P: dorosły [...] ¹⁰.

E: tag a lekaż muwi nieh ona leży bo tego / myślał że jusz tego / a ona tu lezie / no to jes pszecież niemożliwe że ona lata ona muwi toteż ja tu nie uleże // ona jez bardzo tag

R: taka żywotna / zdrowa / ruchliwa tak? [...] ¹¹.

wierz mi szczerze, że wszedł do łazienki i w łazience się zesikał / no / ale musisz o tym wiedzieć, że jest taka sytuacja że / jak mój brat przyszedł / i / i tego / i chapnął go

J: użarł go (?)

Słuchacz dodaje też swoje domysły, jeśli na przykład zna cechy charakteru lub zwyczaje bohaterów opowiadania:

K: [...] nawet porządek mają teraz wiesz / mieli burdel a teraz mają porządek

M: może im ktoś sprząta (?)

¹⁰ *Teksty języka mówionego...*, s. 174.

¹¹ *Ibidem*, s. 103.

R: my jak z Asią pojechali do tej hurtowni tam do tego / do Radomska
Z: ona się odstroila [...].

Ważną funkcję w toku opowiadania pełnią fatyczne potwierdzenia odbioru komunikatu i symetrii wiedzy. Nadawca — zarówno w rozmowie, jak i w opowiadaniu potocznym — oczekuje na sygnał odbiorcy wskazujący, że wypowiedź została odebrana i zrozumiana¹², zaakceptowana lub odrzucona oraz że istnieje zapotrzebowanie lub też gotowość na dalszą jej część. Owe werbalne i niewerbalne potwierdzenia odbioru, zwane codą, pełnią funkcję fatyczną. Forma językowa tych przekazów realizuje się w kilku wariantach, by przypomnieć słowa K. Pisarkowej: „od zdań do nie artykułowanych dźwięków, westchnień, pomruków, partykuł, przysłówków lub przymiotników”¹³. W narracji mówionej w tej funkcji występują przytaknięcia, za pomocą których słuchacz daje narratorowi do zrozumienia, że zgadza się z wyrażonym przez niego wcześniej sądem; pojawiają się też potwierdzenia identyfikacyjne, czyli potwierdzenia istnienia symetrii wiedzy odbiorcy z wiedzą nadawcy:

M: ma taką / taka ta antenę satelitarną / do grzania wiesz którą
K: no

M: no ale jak tam jest taka dziura / to okienko do sprzedawania
K: aha

T: jakieś tam szafki ma i musiałyby wiercić dziury w tej szafce
B: aha aha

Słuchacz zestawia także treść opowiadania z własnymi doświadczeniami, np.:

K: [...] jeszcze jag byłam f szkole bo ja chodziłam do szkoły do gliwic / do liceum pedagogicznego / tam pieńc lat chodziłam wjenc byliżmy f chucie kościeszko
U: chute Kościuszko tesz kiedyś zwiedzałam [...] ¹⁴.

W ten sposób słuchacz zaznacza wspólnotę wiedzy, jaka łączy go z opowiadającym.

¹² Por. J. Warchał, *Dialog potoczny a tekst*, Katowice 1991, s. 39.

¹³ K. Pisarkowa, *Składnia rozmowy telefonicznej*, Wrocław 1975, s. 29–30.

¹⁴ *Teksty języka mówionego...*, s. 123.

4. Wspólnota wiedzy i doświadczeń

Opowiadanie sobie historii ma za zadanie ujawniać lub podkreślać więzi między rozmówcami, stanowi również ważny kulturowo sposób przekazywania jednostkowych doświadczeń wspólnocie.

Narracja to nie tylko sposób rozumienia świata, można ją także uznać za projekcję sposobu przeżywania zdarzeń wraz z towarzyszącymi im emocjami. Dzielenie się problemami, opowiadanie o swoich kłopotach życiowych oraz wspólne (naprzemienne) narzekanie dla kobiet stanowi sposób nawiązywania porozumienia i uznawane jest za wyraz solidarności¹⁵. Kobiety opowiadają o martwiących je sprawach zwykle tylko po to, aby po prostu je odtworzyć i dzięki temu lepiej je zrozumieć¹⁶, na przykład:

C: wiesz co palacze to mnie dobijają / nie dość że mają w pociągu cały jeden wagon dla palących w którym się jechać nie da bo się udusić można to w dodatku siądzie taki jeden w wagonie dla niepalących i oczywiście nie może wytrzymać bez palenia to myśli że jak wyjdzie na korytarz palić to jest już wielkie poświęcenie z jego strony // ale drzwi do przedziału to już nie zamknie i cały dym leci do środka / no po prostu koszmar

D: no to ja też się spotykam z takim chamskim zachowaniem / ostatnio poszłam do kasy spółdzielni zapłacić za mieszkanie / i wchodzę a tu od drzwi taki dym że nie ma czym oddychać [...].

Naprzemienne opowiadanie podobnych historii odgrywa — jak pokazują badania¹⁷ — znaczącą rolę w podtrzymywaniu przyjaźni nie tylko kobiet, ale także mężczyzn. Aby okazać szacunek przedmówcy, kolejne opowiadanie trzeba w części inicjalnej powiązać tematycznie z historią już przed chwilą opowiedzianą.

5. Uporządkowanie dla słuchacza

Opowiadania o codziennych kontaktach międzyludzkich służą nie tylko wyrażaniu stanów emocjonalnych narratora, są także wypowiedziami przeznaczonymi dla kogoś. Z tego powodu ważnym zadaniem narratora jest zadbanie o efektywne przekazanie informacji. Zwłaszcza w narracjach męskich widać, że nadawcy dążą do sprawnego przekazywania wiedzy, dbają o komunikatywność

¹⁵ Por. badania D. Tannen i D. Boxer: D. Tannen, *Ty nic nie rozumiesz! Kobieta i mężczyzna w rozmowie*, Poznań 1999, s. 99; D. Boxer, *Complaining and Commiserating: A Speech Act View of Solidarity in Spoken English*, New York 1993.

¹⁶ D. Tannen, *Co to ma znaczyć*, Poznań 1997, s. 74–75.

¹⁷ Na przykład w pracy J. Coates, *Men Talk: Stories in the Making of Masculinities*, Oxford 2003, s. 82.

opowiadania i utrzymują porządek wypowiedzi. Jednym z przejawów dostosowywania opowiadania do możliwości percepcyjnych słuchacza jest dzielenie tekstu na porcje zakończone pytaniem *nie?* lub *no nie?* skierowanym do odbiorcy, na przykład:

1. zamkła go w łazience ze mną / nie (?) / to on się poprzewracał po tym dywaniku
2. prowadził / z garażu / a to było z górki nie (?) // z tej winy że nie zaciągnął hamulca ręcznego
3. facet z tyłu leci / beemwica / LZ rejestracja łódzka no nie (?) łup koło nas
4. w Warszawie / grał Widzew Łódź / z tą / Polonią nie (?) Warszawa
5. Darka syn wie że czerwony maluch to jest dziadek nie (?) / no i jednego razu poszli też na spacer
6. syndzia gwizdnął a jo jechoł z piłkom dali bo jo nidz niy słyszał niy dopiro mi chłopcy znakami dawali znać / że jest pszerwa w gże [...] ¹⁸.

Za pomocą tych elementów narrator kontroluje odbiór, prowokuje potwierdzenia odbioru, badając, czy jego historia znalazła uważnych słuchaczy. Za pomocą pytań-przerywników opowiadający porcuje podawane informacje na łatwiejsze do odbioru fragmenty, a przed wprowadzeniem nowych, zaskakujących faktów, pytając, sprawdza, czy słuchacz rozumie tekst i czy gotów jest na poznanie punktu kulminacyjnego¹⁹. Pytania takie można uznać za leksykalne ekwiwalenty interpunkcji, których nie wymienia K. Pisarkowa²⁰. Pełnią one funkcję fatyczna i delimitacyjną.

6. Uwagi końcowe — po co opowiadamy zdarzenia z życia?

Opowiadamy przede wszystkim po to, aby przekazać to, co wiemy²¹: chcemy, aby ktoś się o czymś dowiedział, aby nastąpiły — jak to ujmuje Teun van Dijk — „zmiany w zbiorze wiadomości składających się na wiedzę odbiorcy”²². Zdarza się, że próbujemy wywierać wpływ na przyszłe zachowanie słuchacza: pragniemy skłonić go do czegoś, przed czymś ostrzec lub udzielić rady, pouczyć

¹⁸ *Teksty języka mówionego...*, cz. 1, s. 270.

¹⁹ Por. K. Wyrrwas, *Uwagi o kobiecym i męskim sposobie opowiadania*, „Stylistyka” XIII, 2004, s. 108–109.

²⁰ *Ibidem*, s. 36–44.

²¹ W.D. Stempel, *Opowiadanie, opis a wypowiedź historyczna*, [w:] *Znak, styl konwencja*, red. M.R. Mayenowa, Warszawa 1977, s. 306, 311.

²² T.A. van Dijk, *Działanie, opis działania a narracja*, „Pamiętnik Literacki” LXXXVI, 1985, z. 1, s. 158.

za pomocą narracyjnego przykładu, swoistego *exemplum*²³. Jak głoszą teoretycy, „mówca opowiadający historię dokonuje swej samoprezentacji”²⁴, z czego wynika, że dzięki naszej postawie ukazanej w opowieści próbujemy wywrzeć na odbiorcy dobre wrażenie, wykreować swój pozytywny wizerunek lub też uzewewnętrznić własne doznania czy doświadczenia życiowe. Opowiadana historia może z założenia dostarczyć słuchaczowi rozrywki, pozwolić mu oderwać się od rzeczywistości²⁵. Treść opowiadania może mieć też za zadanie zaakcentowanie wspólnoty wynikającej z przeżywania podobnych zdarzeń solidarności ze słuchaczem.

Potoczne opowiadania są częścią rozmowy, są zatem często wypowiedziami współprodukowanymi. Zebrane przeze mnie teksty dowodzą, że zarówno kompetencja narracyjna, jak i poziom wiedzy wspólnej interlokutorów powodują, że opowieść nie pozostaje monologiem. Czynniki takie, jak wiek czy płeć, istotnie wpływają na powstawanie tekstów współnadawczych: dzieci potrzebują pomocy dorosłego, aby posiąść i udoskonalić umiejętności narracyjne, dorośli obojga płci natomiast (każda płeć z innych pobudek) potrzebują przejawów aktywnego odbioru opowiadanych przez siebie na co dzień historii.

Bibliografia

- Bokus B., *Konstruowanie tekstu narracyjnego jako wspólne osiągnięcie dyskursu dziecko–dorosły (studium nad twórczym użyciem języka przez dziecko w roli narratora)*, [w:] *Twórczość dziecka w sytuacji zabawowo-zadaniowej*, red. G.W. Shugar, B. Bokus, Wrocław 1988, s. 19–50.
- Bokus B., *Tworzenie opowiadań przez dzieci. O linii i polu narracji*, Kielce 1991.
- Boxer D., *Complaining and Commiserating: A Speech Act View of Solidarity in Spoken English*, New York 1993.
- Coates J., *Men Talk: Stories in the Making of Masculinities*, Oxford 2003.
- Depta K., *Aktywność słuchacza wobec narracji potocznej*, „Język Polski” LXXVII, 1997, z. 4–5, s. 276–286.
- Dijk T.A. van, *Działanie, opis działania a narracja*, „Pamiętnik Literacki” LXXXVI, 1985, z. 1, s. 145–166.
- Dudzik A., *Struktura opowiadań tworzonych przez dzieci dwuipół- i trzyletnie w interakcji z dorosłym*, „LingVaria” III, 2008, nr 1 (5), s. 235–247.
- Gülich E., *Próba analizy tekstu narracyjnego z perspektywy teorii komunikacji (Na przykładzie ustnych i pisemnych wypowiedzi narracyjnych)*, „Pamiętnik Literacki” LXXXV, 1984, z. 4, s. 248–285.
- Lalewicz J., *Próba typologii opowieści*, [w:] *Tekst. Język. Poetyka. Zbiór studiów*, red. M.R. Mayenowa, Wrocław 1978, s. 255–266.
- Narracja jako sposób rozumienia świata*, red. J. Trzebiński, Gdańsk 2002.

²³ E. Gülich, *Próba analizy tekstu narracyjnego z perspektywy teorii komunikacji*, „Pamiętnik Literacki” LXXXV, 1984, z. 4, s. 257.

²⁴ W.D. Stempel, *op. cit.*, s. 315.

²⁵ J. Lalewicz, *Próba typologii opowieści*, [w:] *Tekst. Język. Poetyka. Zbiór studiów*, red. M.R. Mayenowa, Wrocław 1978, s. 266.

- Pisarkowa K., *Składnia rozmowy telefonicznej*, Wrocław 1975.
- Shugar G.W., *Dyskurs dziecięcy. Rozwój w ramach struktur społecznych*, Warszawa 1995.
- Stempel W.D., *Opowiadanie, opis a wypowiedź historyczna*, [w:] *Znak, styl, konwencja*, red. M.R. Mayenowa, Warszawa 1977, s. 288–322.
- Tannen D., *Co to ma znaczyć*, Poznań 1997.
- Tannen D., *Ty nic nie rozumiesz! Kobieta i mężczyzna w rozmowie*, Poznań 1999.
- Teksty języka mówionego miast Górnego Śląska i Zagłębia*, red. W. Lubaś, t. 2, cz. 2, Katowice 1980.
- Warchała J., *Dialog potoczny a tekst*, Katowice 1991.
- Trzebiński J., *Narracyjne formy wiedzy potocznej*, Poznań 1992.
- Woźniak T., *Narracja w schizofrenii*, Lublin 2005.
- Wyrras K., *Uwagi o kobiecym i męskim sposobie opowiadania*, „Stylistyka” XIII, 2004, s. 97–115.

Why doesn't spoken narrative a monolog?

Summary

In this article the author describes how people tell stories in everyday conversations. First, the way of learning storytelling by children is described. Analyses of spoken narrative texts produced by adults show that listeners take their part in storytelling, asking questions about places, motivations, characters, the point of story and other details, and also adding their suggestions and comments. Spoken narrative is not a monolog because people (especially children) need help to create a good, cohesive story, and listeners need more efficiently told narrative with many details to understand the story and narrator's life experiences.